

بيان أحكام الجنائز

So Bandingan o Kokoman o Kapapatay

(al Khutbah 59)

Ki: Alim Hassanor bin Maka Alapa
al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
 أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا, وَأَشْهَدُ أَلَّا
 إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ, اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
 وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
 يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:.

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
 قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastāinuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahbihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabī'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong

tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh ﷻ, na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى):

Mataan a so Sharīah tano – a rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so bantogan – na tarotop a romarankom ko manga kamapiyaan o manosiya sii ko kaoyagoyag iyan a go sii ko oriyān o kapatay niyan, go pd roo so: Piakanggolalan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a pd ko manga kokoman o kapapatay, ipoon ko kasakit a go so kapliyo o napas na taman ko kilbngn ko mayt sii ko koba niyan, so kibntln ko pkhasakit a go so kapakaonota on sa sabot, a go so karigo'a on a go so kakapana on, a go so kasambayangi ron a go so kilbngn on, a go so makaoonot roo a: So kabayadi ko manga bayadan iyan a go so kinggolalann ko manga amanat iyan a go so kambagibagi'a ko minibagak iyan a tamok a go so kapthandingana ko manga wata' iyan a maroni.

Pitharo' o al Imām Ibn al Qayyim a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Miaadn so toro'an iyan a Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko btad o kapapatay a lbi a tarotop a toro'an, a somosopak ko langowan a toro'an o manga pagtaw, a makararankom sa:

Kapakanggolalana ko kapakatindga ko kapzimbaa ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kathaoripn on sii ko btad iyan a lbi a tarotop.

A go so kaphiapiya'i ko miatay a go so kipndolonaan on ko nganin a phakanggay ron a gona sii ko kobor iyan a go sii ko gawii a kapagndod iyan, a pd sa kabntln, so kapakaonota on sa sabot, a go so kazotiya on (karigo') a go so kariparaa on sii ko lbi a mapiya a maoolawla, sa thindg siran a zasaaf ko bankay niyan, sa pmbantogn iran so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go pphodin iran a go pzalawatan iran so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), sa ipphamangni ran so miatay sa karilaan a go ika limo', a go tomindg siran ko obay o kobor iyan sa pphamangnin iran so kapakasmbag iyan ko pakaiza' o phangingiza' a malaikat ko kobor, oriyān iyan na so kapamisitaa iran ko kobor iyan a go ipamangni ran, sa datar o kalalayaman o oyagoyag ko ginawa'i niyan ko doniya, oriyān iyan na so kipanalinggagawn ko manga dadazg o miawafat a go so salakaw roo.

Go sonat so kapakadakla ko katatadmi ko kapatay, a go so gii ron kapagiasa'i sa nggolalan sa manga tawbat ko manga dosa a go so kikasowin ko nganin a miaalampas ko manga salakaw, sa nggagaanān so

kanggalbk sa manga pipiya ko da pn kapakadansal o kapatay sa pan'kaw a di mazasagipa'.

Pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Pakandakla niyo so katatadmi ko phanphd ko kapipiya ginawa (so kapatay) (pianothol o lima a manga pahahadith sa manga sanday a mapiya, a go piakapiya skaniyan o Ibn Hibbān a go so al Hākīm a go so salakaw kiran a dowā, sa aya phanphd ko kapipiya ginawa na so kapatay.

Go pianothol o at Tirmidī a go so salakaw ron a miakapoon ko Ibn Mas'ūd a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Kayaan iyo ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so thitho a kaya, na pitharo' iyan a: Pitharo' ami a: Hay Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) skami na pkhaya' kami sa so bantogan na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na pitharo' iyan a: Kna' o ba giyanan, ogaid na aya khikhayaan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa thitho a kaya' na: So kasiyapa o olo ko nganin a siabot iyan, a go so tiyan ko nganin a tiago' iyan, a go so katadmi ko kapatay a go so kakhardak o lawas ko kobor, na sa taw a kabayaan iyan so alongan a maori na ibagak iyan so kaphaparahiyan ko doniya, na sa taw a nggolawla san na sabnar a inikaya' iyan so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa thitho a kaya'. (piakambowat o at Tirmidī).*

Paganay – So manga Kokoman o Pkhasakit a go so Giizakaratal mawt:

Amay ka masogat so manosiya a sakit na paliyogat on so kazabar iyan a go imbts iyan so mapiya sa di katkawan a go di kararangitan ko kokoman o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so okoran iyan, sa da' a marata' a kapakitokawi niyan ko manga taw ko sakit iyan a go so sosen o gdamn iyan, a rakhs a masoso'at ko kokoman o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

So kaphanon ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kapangniya ko kapiya niyan na di niyan maphakada' so kaphantang, ogaid na giyoto na piangni ko kitab a go sonat, sa so Nabī Ayyūb na tiawag iyan so Kadnan iyan sa pitharo' iyan a: *Mataan a sakn na miasogat ako o sakit a ska so lbi a pphangalimo' ko langowa phangalimo' (al Abiyā 83).*

Go datar oto a da' a marata' ko kipamolongn ko manga bolong a khapakay, ogaid na kipitan o sabaad ko manga ulama so kiabagr oto, sa taman sa piakarani niyan ko kawawajib, sa miakaoma so manga hadith ko kapthankda ko manga sabap a go so isasabap on, a go so kinisagoon ko kapamolong, a go di niyan maphakada' so kazarakan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa datar o di niyan kaphakadaa ko kakharn o ka'or a go so kawaw sa misabap ko pang'nkn a go so panginginomn.

Go di khapakay so kipamolongn ko haram, sabap ko madadalm ko Sahih a phoon ko Ibn Mas'ūd a pitharo' iyan a: *Mataan a so Allāh na da niyan adna so bolong iyo ko nganin a hiaram rkano (inaloy o al Bukharī).*

Go pianothol o Abū Dāūd a go so salakaw ron a phoon ko Abū Hurayrah a: *Mataan a so Allāh na piakatoron iyan so sakit a go so bolong iyan, a go miadn ko oman i sakit sa bolong iyan, na mbobolonga' kano, sa di kano pmbobolonga' sa haram (piakambowat o Abū Dāūd).*

Sii ko Sahih o Muslim na mataan a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pitharo' iyan ko pakabrg (kham'r خمر) a: *Mataan a skaniyan na kna' o ba bolong ogaid na skaniyan na sakit (piakambowat i Muslim a hadith o Wail bin Hujr).*

Go datar oto a hiaram iyan so kipamolongn ko nganin a phakabinasa ko paratiaya: A pd ko kambaklaw sa adimat a makararankom sa manga lapiyat a kapanakoto, odi' na manga ngaran a di katawan odi' na manga lakam odi' na salay a e'togan sa manga nganin odi' na manga thawd, odi' na manga salay odi' na manga rintí' a pthagoon ko pamaklawan odi' na sii ko barokan, odi' na sii ko salakaw ron, a aya babantakn on na phakapiya a go kharn iyan so kailay o madngi (العين العين) a go so morala', sabap sa gianka'i a manga nganin na khitaalok iyan so poso' ko salakaw ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko kakhowa sa mapiya a gona a go so kapagr sa kabinasa, sa giyoto na langon dn kapanakoto odi' na pd ko manga okit iyan a khisampay ron.

Go pd roo pn so kapakipamolong ko manga taw a giithonontonong a pd ko manga paririmar a go pangagantok a go so pamimitoon a go so manga pangangata'o a go so phagosar ko manga jinn, sa so paratiaya o Muslim na mala' on i arga' a di so kapiiya ginawa niyan.

Sabnar a inadn o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kapiya o sakit sa sii niyan tiago' ko nganin a khapakay a phakanggay a gona ko lawas a go so akal a go so agama, sa aya olowan oto na so Qur'ān a go so kipotarn ko manga pangni a piakay o agama.

Pitharo' o Ibn al Qayyim a: Pd ko manga ala' a bolong so kanggolawla sa mapiya a go so kapangalimo' a go so kapanasbih a go so kazalimbotawan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kapanawbat, sa so rarad oto na mabagr a di so bolong ogaid na sii khailay ko dianka' a kariripara o ginawa a go so katharima' iyan. Miapos.

Da' a marata' ko kipamolongn ko manga bolong a khapakay sii ko manga doctor a kominal ko kathndo'a ko manga sakit a go so manga bolong iyan sii ko manga pamolongan (hospital) a go so salakaw ron.

Sonat so kibntln ko pkhasakit, sabap ko miaaloy ko dow a Sahīh a go so salakaw ron a: *Lima a wajib ko Muslim sii ko pagari niyan a Muslim, sa inaloy niyan a pd on so: Kibntln ko pkhasakit* (piakambowat o al Bukhārī).

Na amay ka pamisitaan iyan na iiza' iyan i btad iyan, ka miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pndazg ko pkhasakit sa iphagiza' iyan i btad iyan.

Go khaadn so kabntl sa salongan ko oriyān o salongan, odi' na oriyān o dow a gawii, amay ka di mabaloy so pkhasakit a aya kabaya' iyan na pamisitaan ko oman gawii, sa di niyan pakathayin so kaoontod on, inonta bo' o ba giyoto i kabaya' o pkhasakit.

Sa ptharo' on iyan ko pkhasakit a: Da' a marata' rka, soti ka inshā Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) (piakambowat o al Bukhārī a hadith o Ibn Abbās). Sa izold iyan on so kapakapiya ginawa niyan a go iphamangni niyan sa makabagr, sa ithawar iyan on so Qur'ān balabaw ron so sūrah al Fātihah, a go so al Ikhlās a go so sūrah a dow a phamakalindong (al Falaq a go so an Nās).

Sonat ko pkhasakit a kathanan iyan ko manga tamok iyan sii ko manga galbk a kamapiyaan a lankap, a go wajib on so kathanan iyan ko tamok iyan a go so patoray ron a pd sa manga bayadan a go so matatago' on a pd sa manga tadin a go manga sarig, sa giyanan na piangni ron ka apiya sii ko taw a mapipiya na wajib anan, sabap ko katharo' o Nabī ﷺ a: *So kabnar o taw a Muslim a dn a nganin iyan a mipthagamanat iyan a phakatorog sa dow a gagawii inonta a so amanat iyan na misosorat on a paliyogat so kanggolawlaa niyan on (piagayonan).*

So kiaaloy o dow a gagawii na inibagr oto kna' o ba giyoto i taman iyan, sa di nda'it o ba adn a somagad on a masa – apiya pn maito' – inonta a so amanat iyan na misosorat on (paliogat on) ka kagiya di niyan katawan i kakhaomaa on o kapatay.

Sa phakapiyaan o pkhasakit a kapipikira niyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), ka kagiya so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan a: *Sakn na sii ko kapipikira rakn o oripn akn* (piagayonan a hadith o Abū Hurayrah). Sa khabagr oto sii ko kagdama niyan sa magaan dn so kakhatmowa niyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Go sonat ko taw a miakamasa on a: Pakiinam iyan on so limo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa pakabagr n iyan on sankā'i a btad so katampar a araparap ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a di so katampar a kalk ko siksa' iyan, na sii pman ko batd a kapipiya o taw, na khabaloy so kalk iyan a go so araparap iyan a makandatar, ka kagiya so taw a makabagr on so kalk na khitana' iyan

skaniyan ko soson a pd sa kidaplak, na sa taw makala' on so araparap na khitana' iyan ko soson a pd sa kapakasasarig phoon ko ikmat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Na amay ka makarani dn so kakhatonggos o napas o pkhasakit, na sonat ko taw a miakamasa on a kapakasabota niyan on, sa pakin'g iyan on so *Lā Ilāha Illallāh*, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Pakin'gn iyo ko phamatay rkano so Lā Ilāha Illallāh*. (pianothol i Muslim).

Giyoto na pantag sa kapatay niyan sa sii kapantagi ko katharo' a kapagikhlas, sa maadn a aya kaposan a matharo' iyan na so *Lā ilāha Illallāh*. Miakapoon ko Muād a: *Sa taw a maadn a aya kaposan a matharo' iyan na so Lā Ilāha Illallāh, na makasold ko Sorga'*. (piakambowat o Abū Dāūd). Sa khaadn so kaphakasabota niyan on a nggolalan sa mananaw sa di niyan on ithgl ka an di kharimorng sank'a'i a btad (aya mapiya na pphakin'g iyan on so lapiyat o kasabot sa di niyan on izogo' a katharo'a niyan on ka amayamay na sianka' iyan ba dn, na o matharo' iyan na gn'ki niyan mangtong, inonta o ba makatharo' so phatay sa katharo' a salakaw ka patot a makasoy niyan on mapakin'g ka an iyan matharo' sa kaposan.

Sonat so kapakaadapa niyan on sa qiblat.

Go mbatiyaan iyan on so sūrah Yā Sīn, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Batiyaa niyo so Yā Sīn ko phamatay rkano* (pianothol o Abū Dāūd a go so Ib Mājah a go piakapiya skaniyan o Ibn Hibbān). Aya bantak ko katharo' iyan a (mawtākum موتاكم) na so taw a miaoma o kapatay sa da pn matay, na so pman so miatay dn, na di ron mbatiyaan, ka so kabatiya'i ko miatay sa Qur'ān na bid'ah, sa sopak ko kabatiya'i ko taw a giizakaratal mawt ka khapakay a go sonat pn.

So kabatiya' sa Qur'ān sii ko bankay odi' na sii ko kobor odi' na sii ko niyawa o miatay, na langon dn anan bid'ah a da' a initoron on o Allāh ﷻ a tanda', na aya wajib ko Muslim na so kanggalbka niyan ko Sunnah sa ibagak iyan so pimbabago ko agama a di ron pd (bid'ah).

Ika Dowa: So manga Kokoman o Kapapatay:

Sonat amay ka matay so phatay a kapidnga ko mata niyan, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pinidng iyan so mata o Abū Salamah gowani a mawafat, a go pitharo' iyan a: *Mataan a so niyawa na igira giamak na phangonot on so kailay, sa da' a ptharoon iyo a rowar ko mapiya, ka mataan a so manga malaikat na phagaminn iran so nganin a gii niyo tharo'on* (piaothol i Muslim).

Go sonat so kasapngi ko miatay ko oriyon o kapatay iyan sa nditarn, sabap ko painothol o A'ishah a miasoat so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) rkaniyan a: *Mataan a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na gowani a mawafat, na tianggoban sa dinis a hibarah (dinis a phoon sa Yaman a bobordaan) (piagayonan o dow a Imām).*

Go sonat so kanggagaani ko kapagiasaa on, amay ka matankd so kiathana' iyan, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Di ndait ko bankay a Muslim o ba tataronko'a ko zaronsarongan o manga pamiliya niyan. (pianothol o Abū Dāūd).*

A go giyoto na siyap ko mayt o ba mabaroba so bankay niyan amay ka di ilbng somambot.

Pitharo' o al Imām Ahmad a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Aya kasakawa ko miatay na so kanggagaani ron lombng.*

Da' a marata' a kinayawn on ko phakaoama a pd ko manga tonganay niyan amay ka marani a go da kalkn ko miatay o ba maalin so bankay niyan.

Khapakay so kapamakitokawi ko kiapatay o Muslim, ka an kanggagaani so kiplbngn on a go so kandarpa'i ko janāzah niyan a go so kapzambayangi ron, a go so kiphamangnin on.

Na so pman so kapakalankapa ko kiapatay o miatay sa okit a kandadangin a go so kaphangangaloya ko manga bantogan iyan na giyoto na galbk o manga jāhiliyyah, a pd roo so manga kalilimod a kapmiatay a go so kapakatindga ko kandiyaga.

Sa sonat so kanggagaani ko kitomann ko amanat iyan, ka an on magaan misampay so balas iyan, a sabnar a piakaona skaniyan o Allāh ﷻ ko kiaaloya niyan on sii ko bayadan, sa pantag sa an matago' sa ginawa so btad iyan a go kasogo' oto sa kagaan a kiliyon on sa ibgay ko mbgan on.

Wajib so kanggagaani ko kabayadi ko manga bayadan iyan:

Mlagid o bayadan a rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a pd sa zakat, hajji, odi' na samaya' antaa ka kifarat.

Odi' na so bayadan a rk a manosiya, ka datar o kikasowin ko manga sarig a go so manga gasab a go so manga smbay, mlagid o miagamanat antaa ka da, sabap ko katharo' o Nabī ﷺ a: *So ginawa o Mu'min na misasambir*

sa maarn misabap ko bayadan iyan sa taman sa di ron kabayadan. (pianothol o Ahmad ago so at Tirmidi a go piakapiya niyan,) aya maana oto na so kazkata ko nganin a mipapatoray ron a pd sa bayadan na matataroko', a sii sankanan a hadith so kasogo; sii ko kanggagaani ko kabayadi ko bayadan iyan sii anan ko taw a adn a tamok iyan a khibayad ko bayadan iyan.

Na so taw a da' a tamok iyan a miatay a niniyatn iyan so kambayad, na sabnar a miakambowat ko manga hadith a makatotoro' sa so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) i mbayad on sa sambí' iyan.

Ika Tlo: So Karigo'a ko Miatay:

Go pd ko kokoman o janāzah so kawawajib o karigo'a on ko taw a katawan iyan a go khapakay ron so karigo'a on, pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko mama a inolog skaniyan o onta niyan a khokodaan iyan na miatay a: *Rigo'a niyo sa ig a go saogi niyo sa sidr (ikhakamotan) (piagayonan)*. Sabnar a miabagr so karigo'a ko miatay sii ko Islam sa katharo' a go galbk, a go rinigo' so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a skaniyan na masosoti a zosoti, na aya pn so taw a salakaw ron? So karigo'a ko miatay na paralo a ampl (fardh kifāyah فَرَضُ كِفَايَةِ) sii ko taw a miakatokaw ko btad iyan a pd ko manga Muslim.

So mama na prigoon o mama, sa aya taralbi na aya piliin a makarigo' na so kasasarigan a katawan iyan so manga kokoman o karigo' ka kagiya giyoto na kokoman a agama a adn a manga ropaan iyan a matndó', a da' a makapnggolalan on a rowar ko mata'o ron ko bontal iyan a kiniropaan on o agama.

Phakaonaan ko kapthandingana ko karigo'a ko miatay so taw a piagamanatan amay ka adn a amanat iyan a tindo' iyan so taw a mrigo' on, a giankoto a tindo' iyan na kasasarigan a maontol, ka kagiya so Abū Bakr na inithanan iyan a karigo'a on o karoma niyan a so Asmā' bint Umayy, sa so babay na khapakay a rigoon iyan so karoma niyan sa datar oto a so mama na khapakay a rigoon iyan so karoma niyan, go inithanan o Anas a karigo'a on o Mohammad bin Sīrīn.

Oriyan iyan na aya phakatondog ko inithanan a phakarigo' ko mayt na so ama' iyan, ka skaniyan i lbi a mala' i kabnar ko kaprigo'a niyan ko wata' iyan, sabap ko kattndo' iyan on ko kala' i gagaw a go kapdi ko wata' iyan.

Oriyan iyan na so ama' iyan a dato' sabap ko kapang'pdi niyan ko ama' ko kala i gagaw ko apo' iyan.

Oriyan iyan na so marani ron na go bo so malo' on mawatan a pd ko manga tonganay niyan ki ama' iyan, oriyan iyan na so taw a mawatan on a di niyan madazg.

Giyankanan a taritib ko karani ko kaprigo' na amay ka siran na palaya mata'o ko karigo' a go piangni ran, odi' na aya phakaona na so mata'o ron romigo' sii ko taw a da' a katawan iyan.

So babay na kharigo' skaniyan o manga babay, sa aya mambo' a taralbi na aya romigo' ko babay na so inipagamanat iyan a phakarigo' on, sa amay ka tindo' iyan so mrigo' on na aya on patot a makarigo' amay ka ndodon so pakayan ko karigo', sa datar oto a so marani ron na go bo' so malo' on mawatan.

Sa so babay na kharigo' skaniyan o manga babay sankanan a atoran, sa so mambo' so mama na kharigo' skaniyan o mama sa datar o kiaaloy niyan sa onaan.

Sa so kharoma'i na oman i isa kiran na kharigo' iyan so pd iyan, ka kagiya so Abū Bakr na inithanan iyan a karigo'a on o karoma niyan, a go kagiya so Alī bin Abī Tālib na rinigo' iyan so Fātimah, sa adn pn a miakambowat a datar oto ko manga salakaw ko manga sahābah.

Go rk o babay a go so mama a karigo'a niyan ko taw a da makapito ragon a omor iyan mama antaa ka babay, pitharo' Ibn al Mundir a: Miaopakat so langowan a katawan ami a pd ko manga ulama sa so babay na kharigo' iyan so bagoamama a maito', ka kagiya da' a awrat iyan ko kaoyagoyag, na datar oto ko oriyan o kapatay, a go kagiya so Ibrāhīm a wata' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na rinigo' skaniyan o manga babay.

Sa di khapakay ko babay o ba niyan rigo'a so mama a pito ragon i omor odi na kasobraan, a go di khapakay ko mama o ba rigo' sa babay a pito ragon i omor a go kasobraan.

Di' khapakay ko Muslim o ba rigo' sa kafir, odi' na mawid sa bankay niyan, odi' na kapann iyan antaa ka sambayangan iyan odi' na idolog iyan so bankay niyan, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Hay so miamaratiaya di kano pakipndokapila' sa pagtaw a kiararangitan siran o Allāh (al Mumtahanah 13)*. So ayat na makatotoro' so kalalankap o maana niyan ko kiaharam o karigo'a niyan on a go so kaawidi niyan on a go so kidologn iyan on.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Go di nka zambayangi a isa kiran a miatay sa dayon sa dayon, a go di ka thindg ko koba niyan ka mataan a sianka 'iran*

so Allāh (at Tawbah 84), go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Da maadn ko Nabī a go so siran oto a miamaratiaya o ba iran pamangnin sa rila' so manga pananakoto (at Tawbah 113). Go di niyan iplbng, ogaid na amay ka da' a miatoon a phakalbnng on a pd ko manga kafir na so Muslim na khilbng iyan sa pagologn iyan sa talbo, ka an di phakabinasa so bankay niyan amay ka mado', ka giyoto i miasowa ko kiaologa o manga Muslim ko manga bankay o manga mushrik sii ko kakar.*

Sa aya kokoman o murtadd na datar o miagak sa sambayang sa pithibaba' iyan, a go so khi rk ko bid'ah a somasanka'.

Sa datar anan a wajib so kaadn o tindg o Muslim ko kafir ko kaoyagoyag iyan a go sii ko kapatay niyan, a tindg a kaangiyas a go rarangit.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a thotholan ko bolayoka' iyan a Ibrāhīm a go so manga pd iyan a: *Gowani a tharo'on iran ko pagtaw iran a skami na angiyas rkano a go sii ko nganin a pzimbaan iyo a salakaw ko Allāh sa sianka' ami skano sa miapayag ko It tano so kapridoay a go so kakhararangita' sa dayon sa dayon sa taman sa di niyo paratiayaan so Allāh a Isaisa skaniyan (al Mmumtahanah 4).*

Go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Da' a matoon ka a pagtaw a paparatiayaan iran so Allāh a go so alongan a maori a gii ran ingginawa'i so taw a siopak iyan so Allāh a go so Sogo' iyan, apiya pn siran na manga ama' iran odi' na manga wata' iran odi' na manga pagari ran odi' na pamiliya iran (al Mujādalah 22).*

Giyoto na sabap ko matatago' ko pagltan o kakhafir a go so kaparatiaya a pd sa kaprido'ay, a go so karirido'a o manga kafir ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so manga sogo' iyan a go so agama niyan, sa di khapakay so kithabangaan kiran a manga oyagoyag antaa ka miamatay.

Pangnin tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a tatapn iyan so manga poso' tano sii ko bnar, a go toroon tano niyan ko lalan iyan a mathitho.

Isasarat a kabaloy o ig a iprigo' ko miatay a soti a khapakay a osarn, sa aya mapiya na mabaloy a matnggaw inonta bo' sii ko kapangindawa on ka an iyan mapakada' so marzik ko miatay amay pman ka tanto a matnggaw na da'a marata' ko kapakayawa on.

Khaadn so darpa' a prigo'an a kadadalongan sa di pkhailay o manga taw a go kaatpan a pd sa walay antaa ka barombarong a go so datar iyan.

Sa zapngan so pagltan o posd o miatay a go so lb iyan sa wajib ko da on pn karigo'a, oriyan iyan na phakandaan sa nditarn sa imbtad sa mipoporo' a phrigo'an a malo masisilid ko katampar ko ski niyan ka an on makatoga' so ig a go so langowan a phakapoon on a marzik.

Phakamasa ko kaprigo' so taw a mrigo' a go so phakatabang on a pd iyan sa makrūh o ba adn a makamasa on a giya bo' a kapmbantay niyan a di ron magogop.

Sa khaadn so karigo' sa nggolalan sa iphoro' o mrigo' so olo o mayt sa mararani datar o makaoontod, oriyan iyan na malo' iyan thmkn a tiyan iyan sa mananay ka an makaliyo so nganin a phakaliyo ron, sa pagododan iyan sa ig a madakl ka an maanod so phakaliyo ron a marzik sa mbonkosan o prigo' a lima niyan sa dinis a makrang na phopoan iyan so mayt sa plompiowan iyan so rongga niyan sa ig.

Oriyan iyan na phniyatn iyan so kaprigo' a go pmbismillāh a go pagabdasn iyan sa datar o kapagabdas ko sambayang, inonta bo' so kapamomog a go so kapangilk sa ig ka di khaparo sa khapakay ron a kabasaa niyan ko manga ngipn o miatay a go so dowā a pso o tangila niyan sa nggolalan ko tindoro' iyan a mababasa' a ig odi' na dinis a mababasa' a ig.

Sa di niyan phakasoldan sa ig so ngari' iyan a go so ngirong iyan, oriyan iyan na pagonaban iyan so olo niyan a go so sompa' iyan sa pd sa *sidr* antaa ka sabon.

Oriyan iyan na pagonaban iyan so kilid iyan a kawatan a skaniyan so: Lig iyan a kawatan so lima niyan kawatan so waga niyan so rarb iyan so kilid iyan a kawatan so bobon iyan a go so pamoso'an iyan a go so palo niyan a kawatan, oriyan iyan na klidn iyan ko kilid iyan a diwang na pagonaban iyan so likod iyan a kawatan, oriyan iyan na onaban iyan so kilid iyan sa tampar sa diwang sa datar oto, oriyan iyan na klidn iyan ko likod iyan na onaban iyan so likod iyan a diwang.

Sa magosar sa *sidr* odi' na sabon sa sonat a kabonkosi niyan sa lima iyan sa sardit a dinis ko kaphrigo' iyan.

Sa aya wajib na kaonab a satiman amay ka matankd so kialompiyo niyan, an aya sonat na so makatlo a kaonab na amay ka da pn kalompiowi na omanan iyan so kadakl o kapagonab iyan sa taman sa matankd so kialompiyo niyan sa taman sa isampay sa pito' a rigo', sa sonat a katago'i niyan ko ig a kaposan a iprigo' sa kāfūr كافر (borok) ka mapphakatgas iyan so bankay a go mapphakamot iyan a go

mapphakatnggaw niyan, na sabap roo na thago'on ko ig a iprigo' on sa kaposan ka an matatap so rarad iyan.

Oriyan iyan na amkn iyan so lawas o miatay a nditarn a datar o towaliya, a go potolan so sompa' iyan sa modol a go kanokowan so manga kanoko niyan amay ka manga atas, a go so bok ko irk iyan sa so miakowa on na tagoon ko kafan iyan sa solapidn so bok o babay sa tlo ka porok sa tayothonn ko tngo' iyan.

Sa amay pman ka di khaparo so karigo'a ko miatay sabap ko kaada' o ig, odi' na inikawan so kakhabonkag o lawas iyan ko karigo'a on, ka datar o pkhabowa a go so miatotong odi' na so miatay na babay a manga mama a pd iyan a da' a karoma niyan on od'i na mama a matatago' sa manga babay a da' kiran so karoma niyan a babay.

Na so mayt sank'a'i a masa na khatayammum a bayan'k, sa sapon on so paras iyan a go so lima niyan sa talikhodan a bonkos a matatago' ko lima o zapo ron.

Amay ka di khaparo so karigo'a ko sabad ko lawas o mayt na rigoon so khaparo ron na thayammumn so lamba' on a da marigo' a ig.

Sonat ko taw a rominigo sa miatay a kaphaygo' iyan ko oriyen o karigo' iyan, sa kna' oto o ba wajib.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.